

بررسی نماد شهری اصفهان با اقتباس از صورت فلکی

رضوان مهوری حبیب آبادی، سید محمد میر شفیعی

چکیده

امروزه توجه به مفهوم نشانه‌ها در شهر، به عنوان یکی از دغدغه‌های نظریه‌پردازان شهری تبدیل شده است. هر شهر برای اینکه در ذهن ساکنان و یا بازدیدکنندگان خود تصویر واضح و خوانایی پدید آورد نیازمند وجود نشانه شهری است. تاریخ، فرهنگ غنی، زیبایی و کیفیت بصری فضای شهری است که نمود ویژه آن در المان و نشانه‌های شهری به وضوح قابل رؤیت است. در ساختار هر شهر، نشانه‌شناسی برای تحلیل هویت شهر بسیار قابل توجه می‌باشد. هدف از این پژوهش تعیین میزان اهمیت نشانه‌های شهری بر شناسایی هویت فضا و خوانایی در یک شهر و ارائه راهکارهایی لازم جهت تقویت و جانمایی دقیق نشانه‌های شهری در شهر اصفهان است. امروزه با عدم رعایت شهرسازی بومی، شهرهای ما دچار بحران هویت شده و هرچه می‌گذرد این بحران گسترده‌تر و عمیق‌تر می‌شود. در مباحث شهری، نمادهای شهری یا همان المان‌های شهری بناهای مهم از لحاظ معماری و طراحی هستند که در داخل شهر و در حیطه یک تجربه قراردادی ما بین شهروندان، معناگذاری می‌شوند، به نحوی که گاه حتی از خود شهر پر اهمیت‌تر جلوه می‌نمایند زیرا بیانگر هویت، شخصیت و عصاره شهر در یک ساختار نمایان هستند و در خوانش شهروندان از شهر و محیط زیستی‌شان تاثیر مستقیم بر جای می‌گذارند. در این پژوهش از روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی بهره برده شد و برای انجام آن از اسناد مکتوب که شامل منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی است بهره گرفته شده است و سپس با توصیف، تحلیل و ارزیابی، تداوم یافته‌اند. نتایج مطالعه نیز نشان می‌دهد نمادهای شهری از عناصر اصلی هویت بخشی به شهرها هستند، لیکن نگاره تاریخی منقوش بر کاشی کاری‌های سردر بازار قیصریه اصفهان نماد اصلی و تاریخی شهر است. کلمات کلیدی: نماد شهری اصفهان، نمادهای بومی، طرح اقتباسی از صورت فلکی

۱. مقدمه

قوس نهمین صورت از صور فلکی است. برج قوس سیمای موجودی نیمه انسان و نیمه حیوان (ببر) دارد که با چهار پا بر زمین ایستاده و در مقابل دم حیوان که به شکل اژدها (سیمای اهریمنی دارد) کمانی در دست گرفته و تیری را نشانه رفته است. تیرانداز برگشته به عقب شبیه سربازان پارتی و کلاهش، کلاه قزلباش (کلاه سرداران دوره صفوی) است. او با تیرش دهان اژدها یعنی دم اسب را نشان رفته است که به شکل نمادین آن، حاکی از تبدیل نیروی وجود با جاذبه‌ای معنوی و اشراق روحی و اعتلای درونی است، که نیروهای اهریمنی را هدف گرفته و از طریق آن غریزه را کنترل و به جانب انسان برتر حرکت می‌کند. بدون شک همه ما با نماد اصفهان آشنا هستیم و حتی اگر نام آن را ندانیم با این تصویر و مجسمه‌ای که از آن ساخته و در کنار پل بزرگمهر اصفهان نصب شده است آشنایی داریم. همه می‌دانیم که نگاره تاریخی منقوش بر کاشی کاری‌های سردر بازار قیصریه اصفهان به عنوان نماد مخصوص اصفهان انتخاب شده است. این نگاره تاریخی نقش تصویر فرد تیراندازی را با سر قیصریه اصفهان و تنه ببر یا شیر و دم اژدها نشان می‌دهد. در بهمن ماه سال ۱۳۸۳ پس از گزینش روز اصفهان نگاره تاریخی منقوش بر کاشی کاری‌های سردر بازار قیصریه اصفهان را که با اقتباس از صورت فلکی بر قوس (آذرماه) طراحی شده است به عنوان نماد اصفهان برگزیدند. چرا که احداث باروی حفاظتی یا حصار بزرگ اصفهان به منظور تضمین امنیت شهر تاریخی اصفهان در دوران دیلمیان و در زمان حسن رکن الدوله دیلمی (۳۲۲-۳۶۶ هجری قمری) در آذرماه صورت گرفت و برپایی این باروی امنیتی به عنوان نقطه عطفی در تاریخ اصفهان شناخته می‌شود به همین دلیل نگاره تاریخی منقوش بر کاشی کاری‌های سردر بازار قیصریه اصفهان که با اقتباس از صورت فلکی برج قوس (آذرماه) با محتوایی متعالی طراحی شده است به عنوان نماد این